
Kongen

Et skuespil af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Kongen	4
Metadata om værket	4
Titel	5
1. Akt: I	5

Kongen

Kilde Munk, Kaj. 1941. "Kongen", i *Juleroser 1941*, København: Gyldendal.

Indledning

Munk havde livet igennem stor interesse for den danske historie, hvilket bl.a. kan ses af de mange skolestile og dramaer om historiske temaer som bl.a. *Kristoffer* (1918) og *Diktatorinden* (1937), men 2. Verdenskrigs begyndelse og Tysklands besættelse af Danmark i april 1940 skærpede momentant Munks optagethed af det nationalhistoriske – i hvert fald skrev han i denne periode tre dansk-historiske dramaer: *Atterdag* (1940), *Kongen* (1941) og *Niels Ebbesen* (1940-1942). *Kongen* handler om Valdemar 1. den Store og dennes erobring af Rügen i 1169.

Kongen er, ligesom *Atterdag* i øvrigt, en "enakter", en særlig gruppe af Munk-skuespil ofte af en høj kvalitet som fx *De Herrer Dommere* (1942) eller *Før Cannae* (1943), der ligeledes begge er koncentreret om én aften, ét sted med den dialogiske konfrontation i en historisk skæbnestund som afgørende handlingsgang.

Kongen

1. Akt: I

- (1) Esbern: Jeg melder: alt i Orden Absalon¹, efter din Plan. En Jernring af Kæmper har vi spændt om Byen. Ved første Skær af Gry kan Kongen give Signalet til at storme. Før Middag ejer han en vendisk By.
- (2) Absalon: Godt, Esbern², godt! Og har I spændt den Jernring uden Støj?
- (3) Esbern: De snorker derinde uden Anelse om Fare. Hvor er Kong Valdemar³?
- (4) Absalon: Han gik til Ro, saa snart hans Telt var rejst.
- (5) Esbern: Saa har han allerede sovet længe. Jeg under ham det. Han faar travlt i Morgen.
- (6) Absalon: Det gør vi alle, Esbern.
- (7) Esbern: Prægtig travlt. Med begge Hænder griber vi i Egerne paa Skæbnens Hjul og faar det til at snurre den anden Vej. Men der maa friske Kræfter til. Dem kan kun Søvnens skænke os. Og derfor — —
- (8) Absalon: Godnat, Bror Esbern. Og sov godt.
- (9) Esbern: Det kan du stole paa. Et prægtigt Dagsværk⁴ bag mig, et endnu mere prægtigt foran mig. Hvad mer behøves for at sove godt? (*Gaar.*)
- (10) Absalon: Du Sigfred, vogter Teltene! saa ved jeg, de vogtes vel. Men hvis du mærker Støj i nogen af dem, maa du tysse straks. Det er af største Vigtighed, at alting gaar saa stille af som muligt. God rolig Nat!
- (11) Sigfred: Godnat, min Herre Biskop!
- (12) Absalon: Hvad, Sigfred, ved du noget mere skønt end Stjernerne?
- (13) Sigfred: Det bilder jeg mig ind.
- (14) Absalon: Hvad er saa det?
- (15) Sigfred: Et stort Krus gammelt Øl, som Skummet løber ovenaf.

¹*Absalon*: Biskop Absalon (1128-1201) var en politisk indflydelsesrig dansk ærkebiskop og fosterbror til Valdemar 1. den Store og bror til Esbern Snare. Han var af den magtfulde Hvide-slægt, hans forældre var Asser Rig og Inge Eriksdatter, og hans farfar var Skjalm Hvide. [DSD]

²*Esbern*: Esbern Snare (1127-1204), dansk høvding og helt, som fik tilnavnet "Snare" for sin snarrådighed. Ligesom sin broder Absalon sluttede han sig ivrig til Valdemar 1. den Store, der fra 1157 opbyggede en stærk kongemagt. I 1159 samlede Valdemar en sjællandsk ledingsflåde, og i de følgende år gennemførtes en række togter, der kulminerede med indtagelsen af Rügen i 1169, hvor bl.a. Esbern Snare var med. Munk tager med nærværende drama læseren med til aftenen før dette afgørende slag (et lignende motiv bruger Munk også to år senere i stykket "Før Cannae", 1943). [DSD & SAL]

³*Kong Valdemar*: Dansk konge (1131-1182), som efter et blodigt opgør med Svend 3. Grathe og Knud 5. (bl.a. Blodgildet i Roskilde og Slaget på Grathe Hede) blev enekonge i 1157. Pga. at faderen Knud Lavard blev myrdet kun 8 dage efter Valdemars fødsel, voksede Valdemar op hos Asser Rig sammen med dennes sønner Esbern Snare og Absalon. Valdemar 1. fik, grundet de markante fremskridt for landet i hans regeringstid, ved sin død tilnavnet "den Store". [DSD]

⁴*Dagsværk*: Det arbejde, der udføres til hverdag eller kan udføres i løbet af en dag. [ODS]

- (16) Absalon: Det tror jeg, jeg tør love dig i Morgen — derinde.
- (17) Sigfred: Tak. Jeg tørster allerede. Naar blot jeg ikke først faar Munden fuld af Blod.
- (18) Absalon: Det er du bange for?
- (19) Sigfred: Naa — bange? Men Sagen er, jeg kender godt det Ulvepak. Der sidder Tænder i min venstre Arm fra Mødet med dem første Gang. Da sved de vor gode hollandske Landsby af en Nat. Der er stor Forskel paa Lugten af brændte Smaabørns Kød og gamle Folks. Jeg mærker her i mine Næsebor endnu de Lugte, naar jeg snuser til.
- (20) Absalon: (*efter en Stunds Taushed*) Jeg lugter — Stjernerne. For ved du, Sigfred, hvad disse Stjerner er? Jo, de er Fakler af hellig Røgelse til Herrens Pris. De brænder Evighed paa Evighed deroppe i en Verden fuld af Renhed, saa fjern fra vor, og deres Flammers Knitren er — hør — en Lovsang til Guds Miskundhed⁵. (*Han begynder at nynne en latinsk Hymne, saa synger han højere, til sidst med fuld Stemmepragt. Sigfred vrider Hænder og tripper.*)
- (21) Bue: (*stikker Hovedet ud af et Telt*) Tys, tys da, Menneske!
- (22) Esbern: (*af et andet*) Men Absalon!
- (23) Asger: (*af et tredie*) Ti dog stille, Mand!
- (24) Toke: (*fra et fjerde*) Hold Kæft, Biskop!
- (25) Absalon: Hvad er der? hvad var der?
- (26) Sigfred: I sang, Herre.
- (27) Absalon: Sang jeg? Men hvorfor sagde du det ikke til mig?
- (28) Sigfred: Jeg regnede med, I hørte det vel selv engang. Jeg tror, I er omtrent den eneste paa Jorden, der ikke hørte det.
- (29) Absalon: Du stod og tav og svigtede din Vagtpligt. Nuvel, saa skal du straffes paa din Hals. (*Løfter Sværdet mod ham.*)
- (30) Sigfred: I er i godt Humør i Aften, Herre.
- (31) Absalon: Og har jeg Grund til andet?
- (32) Sigfred: Mange Vender⁶ vil falde nu til Morgen. Helvede vil løbe fuldt af Hedninger. Det blir en stor Dag for Fanden. Hvordan kan det glæde en Biskop at gøre Fanden glad?

⁵Miskundhed: Betyder barmhjertighed, medynk, mildhed eller overbærenhed. [ODS]

⁶Vender: Venderne var et slavisk folk af samme gruppe som polakkerne, tjekkerne og slovakkerne. De trængte frem langs sydkysten af Østersøen i det 10.-12. århundrede og foretog røveriske overfald langs de danske kyster. Enkelte slog sig ned og oprettede egne landsbyer (f.eks. landsbyer på Lolland, som ender på -itse). Under deres fremtrængen mod nordvest nåede de så langt som til det østlige Holsten. Venderne er beskrevet som et godmodigt folk, dog med en vis snuhed. De var berømte for gæstfrihed og hjælpsomhed, men også for tyvagtighed. Da de havde mest magt, trængte de op i Jylland, hvor Kong Magnus den Gode af Norge og Danmark standsede dem efter slaget på Lyrskov Hede. Den endelige nedkæmpning af dem blev foretaget under ledelse af Kong Valdemar 1. og biskop Absalon, hvis hærstyrker erobrede og ødelagde vendernes hedenske helligdom (Svantevit) ved Arkona på Rügen. [DSD]

- (33) Absalon: Ved du, hvad Livet er?
- (34) Sigfred: Det mener jeg. At sidde med sit Krus paa Bænken uden for Huset, se den grønne Rug faa gyldent Skær af Solnedgangen, høre bag Kirken Leg og Latter af ens Børn — det kalder jeg at leve. Men at ligge her og vente paa at slaa Folk ihjel og maaske selv — — nu, det *kan* gøres, og naar det *skal* gøres, saa skal det gøres grundigt, det er min Religion. Men ellers —
- (35) Absalon: Du kan have ret. Alt det, du nævnte der, er Livet gamle Ven. Og derfor maa vi en gang imellem gøre op med dem, der tramper Rugen ned og spidder Smaabørn og brænder Kirken af. At leve er at kæmpe mod det onde, at gøre hvert Minut sprængfyldt af Daad. Den ejer Livet, der ikke ejer det, men bruger det. Og derfor er mig Livets Højdepunkter at staa for Herrens Alter og at kaste mig ud i Stridens Tummel til hans Ære. Thi Krucifixet, som jeg løfter der, og Sværdet her har begge Korsets Form. Godnat, min Sigfred, vogt os alle vel, og Kongen bedst (*Gaar*)
.
- (36) Sigfred: Jeg vogter alle lige. Men hvis jeg gjorde Forskel, blev det Bispen, jeg passede bedst paa (*Fjerner sig noget*).
- (37) Kong Valdemar: (*kommer langsomt frem, sætter sig paa en stor Sten*)
- (38) Tove: (*smyger sig ind til ham bagfra*) Sover du ikke, Valdemar?
- (39) Valdemar: Maaske jeg gør. I hvert Fald drømmer jeg.
- (40) Tove: Og ved du, hvorfor du ikke kan sove? Fordi du er bange.
- (41) Valdemar: Er det saadan at være bange?
- (42) Tove: Du er bange for Slaget i Morgen.
- (43) Valdemar: Hvorfor skulde jeg det? Jeg har aldrig kendt til at være bange for Vaaben.
- (44) Tove: Men ved du, hvorfor du er det nu? Fordi nu kender du mig. Først nu ved du, hvad Livet er. Du har lært det i mine Arme. Og nu vil du ikke miste det.
- (45) Valdemar: Bliv fra mig.
- (46) Tove: Der er ikke Favntag i Dødsriget, Valdemar.
- (47) Valdemar: Tove,⁷ er det sandt, du elsker mig?
- (48) Tove: Du ved, det er sandt.
- (49) Valdemar: Saa bliv fra mig.
- (50) Tove: Jeg er jo fra dig.

⁷Tove: Kong Valdemar havde efter sigende en elskerinde, som hed Tove. Det brød Dronning Sophie sig ikke om, hvorfor hun lod Tove ombringe. Valdemar sørgede over tabet af sin elskede Tove resten af livet. Overleveringen om Valdemar og Tove er i senere folkeviser og i den romantiske digtning blevet knyttet til Valdemar Atterdag (1320-1375) og egnen omkring Gurre Slot i Nordsjælland. Flere danske forfattere har brugt legenden om "Valdemar og Tove" som motiv, bl.a. B.S. Ingemann med "På Sjølund's fagre sletter" (1816), H.C. Andersen med "Hvor Nilen vander Ægyptens jord" (1842) og J.P. Jacobsens "Gurresange" fra 1867. Munk låner i øvrigt året efter "Kongen" endnu et motiv fra en historisk folkeviser: "Niels Ebbesen" (1942). [DSD & GDS & KAL]

- (51) Valdemar: Bliv fra mig i Nat. Hold dine Tanker fra mig.
- (52) Tove: Bed mig ikke om noget, jeg ikke kan, Alt hvad du beder mig om, jeg giver dig det, inden du beder mig. Men holde mine Tanker fra min Elskede —
- (53) Valdemar: I Nat er jeg ikke din Elskede, i Nat er jeg Kongen til Danmark.
- (54) Tove: Ikke for mig. Før jeg var til, var du Konge, og naar jeg atter er borte, vil du være Konge. Men den korte Tid, jeg er til, den korte Tid, da er du Valdemar, ikke andet end Valdemar, Manden, jeg elsker, Manden, der elsker mig.
- (55) Valdemar: Aah, Barn, det er syndigt. At vi er sammen nu er Synd, er idel⁸ Synd. Frist mig ikke, Tove! Jeg kunde komme til at hade dig.
- (56) Tove: Hvad snakker du om hade? Maaske jeg hader dig. Bad jeg om din Kærlighed? Først da du nødte⁹ mig den paa, fik jeg kende, hvad Kærlighed er. Din skyld er det, jeg lider saa ulmende tungt i Nat. Hver Blodsdraabe i mig stønner i bittersød Længsel dit Navn. Mine Armes Slanger kryster¹⁰ sig om hinanden, hver af dem prøver at bilde sig ind, den anden er Valdemars Hals.
- (57) Valdemar: Tove! min allereneste Du! Jeg lader Hæren gaa om Bord i Flaaden med det samme. Jeg har Medbør¹¹ til Danmark i Nat.
- (58) Tove: Jeg vidste det. Jeg vidste, du vilde komme, naar jeg kaldte. Jeg vidste, intet er dig større end min Kærlighed.
- (59) Valdemar: Jeg kommer ikke. Min Krone har sendt mig ud paa denne Færd. Jeg maa føre den til Ende. Jeg maa blive. Min Krone er større end selv du. Tove, er det sandt, du elsker mig, saa — der hvor du ligger ene i Sengen i Ringsted, vend dine Tanker fra mig i Nat.
- (60) Tove: Hvor ved du, jeg ligger ene? Hvor ved du, jeg ikke længes saa brændende efter dig, at jeg er krøbet ind til en anden og prøver paa her i Mørket at lade, som han er dig.
- (61) Valdemar: Hellige Guds Moder, bevar mig mod Synden! Aah, nej, jeg kan ikke bede den Bøn. Madonna¹², du skyldfri, frels mig, hjælp mig til at synde, skik mig et Bud fra Himlen, der gør mig det muligt at rejse til Ringsted straks (*Gaar*) .
- (62) Sigfred: Hvad fejlede Kongen? Hvor var han bleg. Og hvad var det for Tøjeri, han mumlede med sig selv? — Herre Biskop!
- (63) Absalon: (*indefra*) Hvad er der?
- (64) Sigfred: Jeg ved ikke rigtig — der er noget med Kongen?
- (65) Absalon: Er han ikke i Teltet? (*Frem halvt paaklædt.*)

⁸*idel*: Fra middelnedertysk jf. tysk "eitel", som betyder "lutter". [ODS]

⁹*nødte*: "At nøde" betegner ofte indirekte tvang, det at få nogen til at gøre noget, de ikke ønsker eller har uvilje imod. "At nøde en noget på" eller "nøde noget på en" betyder at overtale en til at modtage eller købe noget. [ODS]

¹⁰*kryster*: I denne sammenhæng betegner det at knuge armene fast (sammen) om noget, at omfavne ømt, lidenskabeligt. [ODS]

¹¹*Medbør*: Ældre nydansk ord for vind, der blæser i gunstig retning for sejladsen - god bøl, medvind. [ODS]

¹²*Madonna*: I katolicismen er der en udbredt helgendyrkelse, herunder en særlig dyrkelse af Den hellige Madonna, altså Jomfru Maria, Jesu mor. [DSD]

- (66) Esbern: (*frem*) Er der noget paa Færde?
- (67) Sigfred: Nej, ikke Spor, nej, nej, slet ikke, det var bare...
- (68) Toke: (*frem med sit Sværd*) Er der tilstødt Kongen noget?
- (69) Asger og Bue og flere: Hvad er der? Har de anet Uraad? Skal vi have vore Vaaben fat? Hvor er Kongen (*o.s.v.*) .
- (70) Absalon: Hør, Krigsmænd, jer Søvn er lidt for løs i Nat. Bøn til Gud og en fast Slummer er de to vigtigste Ting før et Slag. Forføj¹³ jer til Hvile igen. Alt er i Orden. Flaaden ligger rede til at føre os hjem, saa snart Byen er faldet. Vore Folk er paa deres Poster, og ikke en Vender har anet Uraad.
- (71) Fyrst Bugislav: (*pludselig bag ham*) En har i hvert Fald. Og det er mig.
- (72) Sigfred: (*løber frem imod ham*) Hvordan kommer du —?
- (73) Absalon: Hvem er I?
- (74) Fyrsten: En Overraskelse, kan jeg mærke paa Stemningen.
- (75) Esbern: Der blev ikke spurgt hvad, men hvem?
- (76) Fyrsten: Fyrst Bugislav¹⁴ er jeg.
- (77) Absalon: Du lyver. Fyrst Bugislav er en gammel Mand.
- (78) Fyrsten: Jeg er Bugislav den Unge. Jeg kommer til Jer fra Far og fra Byen med Bud om, at I har taget fejl, Herre Konge.
- (79) Absalon: Ikke saa fejl, som I selv tager. Se, hvor Mændene om os ler ad, at I kan forveksle en af Kongens Undersaatter med Kong Valdemar selv.
- (80) Fyrsten: Aha! Saa I er Bisp Absalon. Før mig til Kongen straks.
- (81) Absalon: Det er Midnat. Kongen kan ikke vækkes uden Grund.
- (82) Fyrsten: Lad mig forebringe ham mit Ærinde. Jeg lover Jer, han vil sige, det var Grund nok.
- (83) Absalon: Jert Ærinde siger I først til mig, at jeg kan skønne, om der er Grund til at foretage noget.
- (84) Fyrsten: Jeg er Fyrst Bugislav. Jeg ønsker at tale med jer Fyrste.
- (85) Esbern: Den Pølsesnak varer for længe. Sigfred, hvor er der et Træ? Denne ”Fyrste” for Sørøvere og Kvindeskændere, der har sneget sig ind som Spejder i Lejren, faa ham klynget op!
- (86) Fyrsten: Mit Budskab handler om Byen, I har tænkt jer at storme til Morgen.
- (87) Absalon: Hvad ved I om, hvad vi har tænkt?
- (88) Fyrsten: I ser dog, jeg staar her.

¹³*Forføj*: Kommer af det middelnedertyske ”vorvogen” og betyder at begive sig et eller andet sted hen, især om en kortere distance, bevægelse. I den særlige imperative form er betydningen: ”Gå eller forsvind herfra”. [ODS]

¹⁴*Fyrst Bugislav*: Hertugen af Pommern, Bugislav 1. (1130-1187), der i 1184 måtte aflægge en lensed til Kong Knud 6. af Danmark, som derved blev vndernes konge. [DSD]

- (89) Absalon: I staar saa længe, som det passer mig. Jeg kan lægge Lænker paa Jer, naar det falder mig ind.
- (90) Fyrsten: Eller jeg kan lægge Lænker paa Jer, naar jeg ønsker det. (*Høvdingene samler sig.*) Naa, saadan ser de danske Herrer ud, der ikke længere vil vise os Gæstfrihed (*Bukker*). En Ære endelig at faa de Herrer at se — forfra.
- (91) Esbern: Man kalder mig Esbern Snarre. Prøv at drage dit Sværd saa rask som mit.
- (92) Fyrsten: Jeg har ingen. Jeg plejer at gaa vaabenløs i mit eget Land.
- (93) Toke: Det er en Skik, vi Danske fra nu af skal sørge for, du kommer til at fortsætte med.
- (94) Fyrsten: I Herrer tager stadig fejl. I har ikke raad til at føre det store Ord. I ser dog, jer Plan om at komme bag paa os er kummerlig røget i Lyset. Vi ved, I er her. Vi er rede til at modtage jer.
- (95) Esbern: Det havde været snildere af jer at vente til i Morgen med at vise os det.
- (96) Fyrsten: Jeg skal give jer mit Svar. Tilgiv mig, at jeg forsøger et Trick, der endnu aldrig har været taget i brug af Diplomatiets: Jeg skal være ærlig imod jer. Det var ingen Hemmelighed for os her i Venden, at I udrustede en Flaade mod os. Vi laa i Skjul bag Masned¹⁵ og ventede jer. Men i Mørket slap I forbi. Vor ene Flaade er imidlertid fulgt efter. Der er sendt Ilbud efter den anden over mod Bagenkop¹⁶. Begge vil naa frem i Løbet af Formiddagen og spærre jer Udløbet. Forholdet bliver 10 til 1.
- (97) Esbern: Men I vil ikke have, vi skal møde jer uforberedte!
- (98) Absalon: Det er næsten for kønt til at være sandt.
- (99) Fyrsten: I vil i Morgen anfalde Byen. Vi vil forsvare os til det yderste. Men I har overrasket os. Der er Mulighed for, vor By vil falde, før Flaaderne naar os til Undsætning. Desværre er min gamle Far og Bymændene fulde af mærkelige Fordomme.
- (100) Absalon: Hvilke Fordomme?
- (101) Fyrsten: Tja, de føler Ubehag ved, at deres Huse skal brænde og deres Kvinder og Børn skal røves, og de nærer en vis Uvilje imod selv at blive slaaet ihjel. Man kan kalde det barnligt, men naar de nu har det saadan!
- (102) Absalon: I er en spøgefuld ung Mand.
- (103) Fyrsten: Ingenlunde. Jeg tager Livet saa alvorligt, at jeg agter det værdigt til Munterhed. Nuvel, Byens Borgere foretrækker altsaa, at I lever og de lever. En omdisputabel Smag. Jeg synes, vi gjorde en god Forretning ved at ofre en enkelt By for til Gengæld straks i Starten at faa Has paa den nye danske Konge og hans Biskop. Hvis vi ikke griber Chancen nu, den er her, kan vi faa en køn Række Spektakler, før vi for anden Gang faar Chancen og — udnytter den.

¹⁵Masned: Dansk ø beliggende ved Storstrømsbroen mellem Sjælland og Falster. [GM]

¹⁶Bagenkop: By eller område beliggende på vestsiden af den allersydligste spids af Langeland. [GMD]

- (104) Esbern: Hvor meget længer skal vi høre paa det vrøvl og Pral.
- (105) Fyrsten: Tilbudet er altsaa dette: I har Byen i jer Magt, hvorefter vi har jer i vores Magt. Jeg sværger ved hvilke Guder, I ønsker: ikke eet af jere Skibe slipper herfra. Men sejler I med det samme, skaaner vi gensidig hinanden. Min Far er rede til — hvad jeg finder urimeligt — som vederlag for jer spildte Rejse at udbetale jer en kontant Pengesum, som Gidsler kan I medtage hvem og hvor mange I ønsker. Overbring dette Tilbud til jer Fyrste og sig ham, jeg venter hans Svar (*Bukker og gaar til Side*).
- (106) Absalon: Sigfred! Vagt over ham!
- (107) Sigfred: Er sket.
- (108) Esbern: Lad Kongen kalde til Vaaben. Vi angriber Byen straks.
- (109) Bue: Skal vi bjærge Skibene, maa vi øjeblikkelig gaa om Bord.
- (110) Kaarde: Op! Lad os gaa til Kongen.
- (111) Flere: Ja, ja, til Kongen!
- (112) Absalon: Men førend vi gaar til ham, holder jeg det for rigtigst, vi er enige om, hvad Raad vi vil give ham.
- (113) Esbern: Her er kun eet Raad een Mulighed. Vi har planlagt et Straffetogt til Venden. Tager vi tilbage med uforrettet Sag, vil det svie til os i al Evighed. Vi maa storme Byen og springe om Bord straks derefter og prøve at hugge os igennem.
- (114) Toke: Esbern har Ret. Vi kan ikke drage ud til Kamp og saa sky Kampen.
- (115) Bue: Esbern har ikke Ret. Vi er draget ud til Kamp og ikke til Selvmord.
- (116) Toke: Altid er det Skaaningens første Tanke at hytte sit Skind.
- (117) Bue: (*griber til sit Sværd*) Hyt du hellere dit!
- (118) Absalon: Skam jer! betænk dog...
- (119) Sigfred: Herre Biskop, der kommer Kong Valdemar med Venderen.
- (120) Absalon: Hvordan gaar det til?
- (121) Sigfred: Kongen var ikke i Teltet. Kongen og Venderen traf tilfældigt hinanden.
- (122) Valdemar: Jeg bringer i Erfaring, at Fyrsten her har forelagt jer en Sag, hvormed han rettelig først burde være ført til mig. Vort Forehavende har udviklet sig anderledes end forudset, heldigere kan jeg vel sige. Vi kom for at give Venden en Lærestreg. Den første By, vi belejrer, tilbyder at aabne sig for os, at stille "Gidsler", at udrede Skat. Nuvel, saa er jo vor Mission Lykkedes. Vi tager altsaa mod Fyrst Bugislavs Tilbud og rejser hjem med Ære.
- (123) Absalon: Tager vi imod?
- (124) Toke: Med Ære?
- (125) Esbern: Hvad er det her? Hvornaar var det Skik i Danmark, at Kongen traf Beslutning uden at tage sine Mænd med paa Raad?

- (126) Bue: Kongens Ord var kloge.
- (127) Asger: Er vi Krigere eller Kræmmere?
- (128) Kongen: Vi er ikke Barbarer. Vi er kristne Mænd. Vi kæmper ikke for Kampens Skyld. Hedenskab vilde det være at nægte at modtage uden Kamp, hvad vi har regnet med kun at opnaa i blodig Dyst.
- (129) Toke: I Dag taler Danmarks Konge ikke med dansk Tunge.
- (130) Asger: Nægter du at føre os i Kampen — paa Flugten følger vi dig ikke.
- (131) Valdemar: I følger mig, hvor jeg saa fører.
- (132) Bue og flere: Ja, ja.
- (133) Valdemar: Det er Kongen, der byder, og jer, der lyder.
- (134) Raab: Lyder? Er vi Slaver i Danmark? Er vi ikke frie Mænd?
- (135) Valdemar: Hvad har I en Konge til? Til at læsse jeres Skældsord af paa? Det bliver, som jeg befaler. Følg mig i Teltet, Fyrst Bugislav (*Gaar*).
- (136) Fyrst Bugislav: I maa prise jer Lykke, I har saa klog en Konge. Uden ham var I Maageføde før Aften til Hobe. Medmindre I kan gøre Mirakler, Hr. Biskop, og sejle Skibene over Land (*Gaar*).
- (137) Raab: Der gik Kongen med Venderen. Og det er Knud Lavards Søn! Han er ikke vor Konge Længer. Bær Vaaben for ham. Vi har gjort det af med Konger før, naar de sveg os. Ja, ja, ned med Valdemar, ned med Valdemar, ned!
- (138) Absalon: Esbern, styr dem!
- (139) Esbern: Hvad? styre dem? Jeg har Besvær nok med at styre mig selv. Men maaske —
- (140) Absalon: Hvor gaar du hen?
- (141) Esbern: Ned til Vandet. Jeg vil paa Jagt nu. Jeg vil have Vildand til Middag i Morgen.
- (142) Bue: Jeg tager mine Skibe og sejler. Alle Skaaninger følger mig.
- (143) Absalon: Bue, du bliver! I bliver her alle, I tier nu. Jeg, Absalon, vil tale til jer. I tier og hører. Det er mig. Det er Absalon. Der er et, der er fejgt og skammeligt for Krigere, og det er at flygte uden Kamp.
- (144) Raab: Ja! Hør! Absalon leve!
- (145) Absalon: Men der er et, der er endnu skammeligere, det er for et Folk at hengive sig til Splid. Det er for en Hær at svingte den, som man hører til.
- (146) Toke: Naar han nu svingter os?
- (147) Absalon: Den, vi hører til, er en Kvinde, det er Danmark, Havenes Dronning. Hvor dybt er hun ikke styrtet fra sin Trone paa Kongesnækken. Hærget udefra, ødet indadtil, gjort fattig og svag. Af hvad? Først af Spliden i Folket, den forbandede Splid. Her staar vi nu for at løfte hende igen. Skal vore Arme saa atter lammes af vor gamle

Sot¹⁷ og Synd? Nej, nu gælder Budet: staa sammen! Om hvem? Om dig, Bue? Om dig, Toke? Kun en er der, vi kan staa sammen om: ham, vi selv har kaaret og Gud har salvet: Kongen.

(148) Asger: Men hvis nu Kongen vil det forkerte?

(149) Absalon: Saa maa vi lære ham, hvad der er det rigtige. Svigte ham maa vi ikke. For det dybest forkerte i et Folk er Uenigheden. Hvor den forsages¹⁸, retter alt andet sig nok. Venner og Kampfæller, jeg tror som I, som de fleste af jer, at det, denne Dag kræver af os, er Daad. En Tugtelse af Venderne for deres Ugerninger, saa sviende haard, at de kan mærke, det er Gud selv, der slaar dem. Jeg tror, vi kan gøre det. Og jeg tror, vi kan slippe fra det med Livet. Men selv om ikke, da var vi ikke Børn af Danmark, om ikke vi vidste, at den største Gave, et Land kan skænke sine Sønner, er at regne dem værdige til Heltedød for det. Landsmænd, jeg vil gaa til Kongen nu. Men først vil jeg knæle og bede den Almægtige lægge mig de Ord paa Tunge, der kan stemme Kongens Hjerte Ret. Hvad Kongen saa beslutter, det vil jeg tro er Guds beslutning, og det vil jeg bøje mig for. Alt det vil jeg gøre paa den ene Betingelse, at I lover mig med Mund og Haand ved det Fædrelands hellige Navn, af hvis Skød vi er fødte og for hvis Skyld vi lever, at I vil staa sammen om Kongen.

(150) En Stemme: Vi vil staa sammen om Absalon (*Flere: Ja, ja*).

(151) Absalon: Forbandelse ramme jer, hvis jeg tiere hører et saa formasteligt Ord. Om kongen samler vi os. Det lover I mig, alle Valdemars Kæmper.

(152) Raab: Det lover vi dig.

(153) Absalon: I skal love det alle. Med Mund og Haand.

(154) Alle: Ja, ja. Vi staar sammen om Kongen.

(155) Absalon: Gud har hørt jeres Løfte. Gaa saa og gør jer rede til Opbrud: mod Byen eller til Skibene! (*Absalon knæler ned. Mændene gaar. Dagen gryr.*)

(156) Valdemar: (*rører ved hans Skulder*) Er de paa Vej til at indskibe sig?

(157) Absalon: Hvis du ønsker det, sker det.

(158) Valdemar: Det gør jeg.

(159) Absalon: Du ønsker det af hele dit Væsen og med uskadt Samvittighed?

(160) Valdemar: Skulde jeg ikke ønske at redde min nyskabte Flaade og saa mange stærke Krigere for mit Land. At prisgive sig selv og alle jer for en klingende Heltetitels Skyld vilde være for maaske evige Tider at foraade Danmark til Vendernes Vold.

(161) Absalon: Det er fornuftigt set og tænkt.

(162) Valdemar: Let er det ikke for mig. At vige er ikke min Vane. Men stundom er det nødvendigt at tage hed Vilje og Vovemod fangen under Fornuftens kolde Lov.

(163) Absalon: Kun Skade, du glemte *den* nyttige Visdom, da du tog Tøsen Tove i din Seng.

¹⁷Sot: Betyder sygdom, navnlig en farlig, smitsom eller dødelig sygdom. [ODS]

¹⁸forsages: Kommer af det middelnedertyske "vorsaken", betyder i denne sammenhæng at sige nej til, at afslå. [ODS]

- (164) Valdemar: (*vakler under Slaget*) Hvor vover — hvad mener — hvad kommer T — hvad kommer det denne Ting ved?
- (165) Absalon: Mer end du aner eller skal jeg sige: *vil* ane. Dengang de fortalte mig, at din gode og skønne Hustru havde lukket sig inde...
- (166) Valdemar: Har du nogensinde hørt om en Konge, der fandt Elskov nok i een Kvindes Seng.
- (167) Absalon: Det tænkte jeg; aah Gud, ogsaa han! min Valdemar! ogsaa han! Og da vidste jeg, den Skændsel, engang begyndt, vilde drage nye Skændsler efter sig. Jeg har tiet til nu...
- (168) Valdemar: Og du maa tie herefter. Jeg vil intet høre af dig om Elskov. For det ved du ingenting om.
- (169) Absalon: Jeg ved fra mit eget Liv, at en Mand kan leve med Ære uden Kvinder. Hvem af jer andre kan leve med Ære med?
- (170) Valdemar: Jeg er ingen kronraget Munk. Hvordan I har det og bærer jer ad, det ved jeg ikke, I, der er raget foroven og andetsteds ogsaa maaske. Men vi, vi der er Mænd — der er ikke Mening i Livet uden Elskov, den fylder vort Hjerte med Livets Spænding og vor Haand med Styrke til Daad.
- (171) Absalon: Mangfoldigt er Livet. Maaske — jeg ved ikke — maaske er der dem, Gud skal stikke med Syndens Bremse for at tvinge dem frem.
- (172) Valdemar: Aah, Synd! Synd!
- (173) Absalon: Men du hører ikke til dem. For dig er Synd ikke andet end Synd og fører til Synd. Som du har svigtet din Hustru, vil du nu ogsaa svigte Riget.
- (174) Valdemar: Svigte Riget! Vover du at bestride, at det er rigtigt, alt det jeg har fremført til Gunst for Bugislavs Forslag?
- (175) Absalon: Det er rigtigt altsammen. Og saa er det Løgn. Din Grund til saa hastigt at stævne mod Danmark...
- (176) Valdemar: Nu skulde du vogte dig. Jeg kunde tage Bispestaven fra dig kanhænde. Jeg kunde kanhænde tage mere.
- (177) Absalon: Dine Trusler, Valdemar, dine forkomne smaa Trusler, jeg ler dem ihjel. Du kan kun tage een Ting fra mig, der betyder noget, og det er dit Venskab. Mister jeg det, er alt andet mig ingenting værd. Men staa ikke der og lad, som om du noget Øjeblik kunde glemme, at de første 8 Aar af vort Liv har du og Esbern og jeg sovet i samme Seng. At du og jeg Aften efter Aften faldt i Søvn i hinandens Arme, med Esbern bag ved din Ryg. Det sidste, jeg saa, før jeg slumrede ind, var den Pande der, og det første, jeg saa, naar jeg vaagnede, var din Nakke, for du vendte dig altid under Søvn, og jeg sov uden at røre mig. Valdemar, een eneste Sorg har du gjort mig, du tog en fremmed Kvinde. I Nat er Stunden til at bøde derpaa. Om et Øjeblik er du atter den Valdemar jeg kender. Guds Aande vil bruse gennem dit Nakkehaar, det, jeg kyssede som Dreng, og det vil rejse sig som Samsons; i Spidsen for os, dine Mænd,

vil du storme Byen, slaa ned for Fode og stikke i Brand og ile til Skibene, springe om Bord og styre støt mod de fjendtlige Flaader, og vi skal hugge os igennem eller fange den Død, vort Land kan leve paa, Aarhundreder længere end paa vore Liv.

(178) Bugislav: (*nærmer sig*) At hugge sig igennem er umuligt. En Spejder melder, vor Flaade allerede er ved at ankre op.

(179) Esbern: (*springer frem*) Og den Spejder er mig.

(180) Absalon: Esbern, hvor har du været?

(181) Esbern: Ude at gøre Mirakler paa dine Vegne, Hr. Biskop. Landtangen, som vi staar paa her, er knap en Kvartmil bred. Jeg lader alle vore Skibe slæbe over Land, saa de ligger i Havet ret her nedenfor og venter os, naar Byen er vor.

(182) Bugislav: Hvad i alle onde Magters Navn... (*Sigfred nærmer sig med Vaaben.*)

(183) Valdemar: Esbern, du galeste Dreng af de gale! Mine Mænd, hvor er I? Jyde, Sæl-landsfar, Skaaning og Fynbo, Falstring og Lollik! hør mig, Flaaden er fri. Nu tager vi Byen med stormende Haand og sejler til Danmark med Sejren. Følg mig!